

การศึกษาประสิทธิภาพของสารป้องกันกำจัดโรคพืชในการป้องกันกำจัดเชื้อรา
Pythium สาเหตุโรคพืช

Efficacy of Fungicides for Control Plant Diseases caused by Genus

Pythium

ยุทธศักดิ์ เจียมไชยศรี   อภิรัชต์ สมฤทธิ์   ธารทิพย์ ภาสบุตร

กลุ่มวิจัยโรคพืช สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช

บทคัดย่อ

จากการทดสอบประสิทธิภาพสารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช ในการป้องกันกำจัดเชื้อราสกุล Pythium สาเหตุโรคกล้าเน่าในผัก พบว่าสารเคมีที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันกำจัดเชื้อราสกุล Pythium สาเหตุโรคกล้าเน่าของผัก ที่มีประสิทธิภาพมาก ได้แก่ metalaxyl และ propamocarb hydrochloride รองลงไปที่จะใช้ในการป้องกันกำจัดได้บ้างระดับหนึ่ง ได้แก่ phosphonic acid

คำนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้น เกษตรกรปลูกพืชเศรษฐกิจหลายชนิด ทำรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นมูลค่ามากในแต่ละปี ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การผลิตพืชเศรษฐกิจหลายชนิดโดยเฉพาะพืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ มีคุณภาพไม่ค่อยดีและปริมาณผลผลิตต่อไร่ไม่สูงเท่าที่ควรคือปัญหาด้านโรค โรคเน่าคอดินจัดเป็นโรคพืชที่สำคัญชนิดหนึ่งเกิดจากเชื้อราหลายสกุล Pythium เป็นเชื้อราสกุลหนึ่งที่เป็นสาเหตุโรคเน่าคอดิน เข้าทำลายพืชหลายชนิด จิรเดช (2547) รายงานว่าเชื้อรา Pythium sp. เข้าทำลายพืชหลายชนิดที่ปลูกในระบบไม่ใช้ดิน (Hydroponics) ได้แก่ โรคกล้าเน่า รากเน่า ของผักสลัด ผักกินใบ โรครากเน่าในสระระแหง โรครากและลำต้นเน่าของมะเขือเทศ แตง เกิดจากเชื้อรา *Pythium aphanidermatum* จุ่มพลและอรพรรณ (ม.ป.ป.) รายงานว่าเชื้อรา *Pythium* sp. เป็นเชื้อราสาเหตุโรคกล้าเน่าตายหรือโรคเน่าคอดิน และโรคผลเน่าของมะเขือเทศ โรคผลเน่าดำในมะเขือ นุชนารถ (2546) รายงานว่าเชื้อรา *Pythium* sp. เป็นสาเหตุโรคเน่าคอดินกับพืชหลายชนิด ได้แก่ ปวยเล้ง แรดดิช กล้าของพืชต่างๆ โดยเฉพาะพืชผัก พืชที่อวบน้ำจะอ่อนแอต่อโรคนี้

รหัสการทดลอง 03-04-54-02-01-02-03-54

การป้องกันกำจัดเชื้อราสกุล Pythium ในปัจจุบันสารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชได้มีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง มีการผลิตสารใหม่ๆ มากมายหลายชนิด ส่วนใหญ่เพื่อการป้องกันกำจัดโรคที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีความปลอดภัยต่อผู้ใช้สูงขึ้น ดังนั้นจึงควรที่จะมีการศึกษาถึงสารป้องกันกำจัดเชื้อราสกุล Pythium ที่มีการจำหน่ายในท้องตลาด ว่ามีชนิดใดบ้างที่มีประสิทธิภาพสูงและปลอดภัยต่อผู้ใช้และผู้บริโภค อีกทั้งยังมีต้นทุนที่ต่ำ เพื่อแนะนำเป็นทางเลือกให้กับเกษตรกรต่อไป

วิธีดำเนินการ

อุปกรณ์

๑. อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการ เช่น กล้องจุลทรรศน์ อุปกรณ์เลี้ยงเชื้อรา จานเลี้ยงเชื้อ หม้อนึ่งฆ่าเชื้อฯ
๒. กล้องถ่ายรูป
๓. กระบะเพาะกล้า
๔. เมล็ดพันธุ์คะน้า
๕. ดินปลูกพืช ปุ๋ย พลาสติกดิน
๖. กระดาษ
๗. บัวรดน้ำ
๘. ฯลฯ

วิธีการ

การทดลองในห้องปฏิบัติการ

๑. เลี้ยงเชื้อราสาเหตุโรคพืช Pythium ในจานเลี้ยงเชื้อ
๒. ทดลองประสิทธิภาพสารป้องกันกำจัดโรคพืช โดยวางแผนการทดลองแบบ CRD 10 ซ้ำ 5 กรรมวิธี โดยกรรมวิธีที่ 1-4 ผสมสารป้องกันกำจัดโรคพืชในอาหารเลี้ยงเชื้อ กรรมวิธีที่ 5 ไม่ใช้สารป้องกันกำจัดโรคพืช
๓. ย้ายเชื้อรา Pythium โดยใช้ cork borer เจาะขึ้นวันที่เชื้อราเจริญอยู่ นำมาใส่กลางจานเลี้ยงเชื้อที่ผสมสารป้องกันกำจัดโรคพืชตามกรรมวิธีที่ได้กำหนดไว้
๔. เก็บข้อมูลประสิทธิภาพสารป้องกันกำจัดโรคพืชแต่ละชนิด โดยการวัดการเจริญของเชื้อรา Pythium เปรียบเทียบกับกรรมวิธีไม่ใช้สารป้องกันกำจัดโรคพืช

การทดลองในเรือนทดลอง

๑. แผนการทดลอง วางแผนการทดลองแบบ RCB ๕ ซ้ำ ๖ กรรมวิธี โดยกรรมวิธีที่ ๑-๔ ปลุกเชื้อราสกุล *Pythium* ลงในดินปลูกและใส่สารป้องกันกำจัดโรคพืช ๔ ชนิด ได้แก่ Metalaxyl, propamocarb hydrochloride, fosetyl aluminum, phosphonic acid กรรมวิธีที่ ๕ ปลุกเชื้อราไม่ราดสารเคมี กรรมวิธีที่ ๖ ไม่ปลุกเชื้อราและไม่ราดสารเคมี โดยการใช้การปลูกพืชทดสอบในกระเบเพาะเป็นซ้ำ แต่ละกระเบใช้เมล็ดค่น้ำกระเบละ ๒ กรัม
๒. เลี้ยงเชื้อราสาเหตุโรคพืชสกุล *Pythium* ในจานเลี้ยงเชื้อ เพื่อเพิ่มปริมาณแล้วทำการกวาดสปอร์และเส้นใยของเชื้อใส่ลงในน้ำนิ่งฆ่าเชื้อ นำสปอร์และเส้นใยแขวนลอยของเชื้อคลุกกลงดินให้ทั่ว กรอกดินลงกระเบทดลอง
๓. นำเมล็ดพืชทดสอบปลูกในกระถางทดลองที่เตรียมไว้ในข้อ ๒ และทำการรดด้วยสารทดลองตามกรรมวิธีที่กำหนด
๔. วัดผลโดยประเมินการเป็นโรค โดยการนับจำนวนต้นที่เป็นโรคหลังฉีดพ่นสาร ๑๕ วัน ๓๐ วัน

เวลาและสถานที่

ดำเนินการระหว่าง ตุลาคม ๒๕๕๓ – กันยายน ๒๕๕๕ ณ ห้องปฏิบัติการกลุ่มงานวิทยาไมโค และ เรือนทดลองของกลุ่มงานวิทยาไมโค กลุ่มวิจัยโรคพืช สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช

ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

จากการทดลองในห้องปฏิบัติการ พบว่าสารเคมีแต่ละชนิดมีประสิทธิภาพในการป้องกันกำจัดเชื้อรา *Pythium* sp. สาเหตุโรคกล้าเน่า ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่พบความแตกต่างของสารเนื่องจากการยับยั้งเชื้อที่เจริญเติบโตในจานเลี้ยง สามารถยับยั้งโดยเชื้อไม่เจริญเติบโตเมื่อเทียบกับ control ซึ่งเชื้อเจริญเติบโตเป็นปกติโดยพบว่าสารที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันกำจัดเชื้อรา ได้แก่ Metalaxyl, propamocarb hydrochloride, fosetyl aluminum, phosphonic acid

เมื่อนำมาทำการทดลองในสภาพเรือนทดลอง โดยการปลูกค่น้ำเป็นพืชทดสอบ พบว่าสารแต่ละชนิดมีประสิทธิภาพในการป้องกันกำจัดเชื้อราแตกต่างกัน โดยผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า สารที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันกำจัดโรคกล้าเน่าในผักค่น้ำที่เกิดจากเชื้อราสกุล *Pythium* เรียงจากมากไปน้อยได้แก่ Metalaxyl, propamocarb hydrochloride, fosetyl aluminum และ phosphonic acid ตามลำดับ

ตารางที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของประสิทธิภาพสารเคมีแต่ละชนิดในการป้องกันกำจัดเชื้อรา
สกุล *Pythium* สาเหตุโรคกล้าเน่าของผัก

สารเคมี	จำนวนต้นงอกหลังราดสาร ๑๕ วัน	จำนวนต้นงอกหลังราดสาร ๓๐ วัน
Metalaxyl	378.8 ab	378.8 a
propamocarb hydrochloride	353.0 b	282.0 b
fosetyl aluminum	224.2 c	206.0 c
phosphonic acid	99.0 d	94.6 d
Control ราดเชื้อรา <i>Pythium</i> sp.	16.0 e	8.6 e
Control ไม่ราดเชื้อรา	397.6 a	395.6 a

สรุปผลการทดลองและคำแนะนำ

สารเคมีที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันกำจัดเชื้อราสกุล *Pythium* สาเหตุโรคกล้าเน่าของผัก
ที่มีประสิทธิภาพมาก ได้แก่ metalaxyl และ propamocarb hydrochloride รองลงไปที่จะใช้ในการ
การป้องกันกำจัดได้บ้างระดับหนึ่ง ได้แก่ phosphonic acid

เอกสารอ้างอิง

จิรเดช แจ่มสว่าง. 2547. เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร“การควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีใน
การปลูกผักระบบไม่ไช้ดินและภายในโรงเรือน” จัดโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(สกว.) (ชุดโครงการการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน) และคณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2547 ณ.
อาคารเจ้าคุณทหาร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ

จุมพล สารระนาดและอรพรรณ วิเศษสังข. (โมระบุปทีตีพิมพ์) คู่มือนักวิชาการภาคสนาม โรคพืชผัก.

เอกสารวิชาการ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 กรมวิชาการเกษตร 113 หน้า.

นุชนารถ จงเลขา. 2546. คู่มือการควบคุมโรคและศัตรูต่างๆของพืชผักแบบผสมผสาน. สำหรับ
เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ผักบนที่สูง. ศูนย์อารักขาพืช มูลนิธิโครงการหลวง 163 หน้า.